

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ФАКУЛЬТЕТ КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК ТА КІБЕРНЕТИКИ
Кафедра дослідження операцій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з навчальної роботи
Кашпур О.Ф.
«26» жовтня 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОПЕРАТОРНІ АЛГЕБРИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ В КВАНТОВІЙ
ТЕОРІЇ ІНФОРМАЦІЇ

для аспірантів

галузь знань	11 «Математика та статистика»
спеціальність	113 «Прикладна математика»
освітній рівень	третій (освітньо-науковий)
освітньо-наукова програма	«Прикладна математика»
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна / заочна
Навчальний рік	2018/2019
Рік навчання	2
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	екзамен

Викладачі: доцент Проскурін Д.П., д.ф.-м.н.

Пролонговано: на 2019/2020 н.р.
на 2020/2021 н.р.

Проскурін (прот. №9) «15» 04 2019 р.
Проскурін (протокол №8) «30» 03 2020 р.

Розробник: **Проскурін Данило Павлович**, д.ф.-м.н., доцент кафедри дослідження операцій

Робочу програму дисципліни «ОПЕРАТОРНІ АЛГЕБРИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ В КВАНТОВІЙ ТЕОРІЇ ІНФОРМАЦІЇ» затверджено на засіданні кафедри дослідження операцій

ЗАТВЕРДЖЕНО

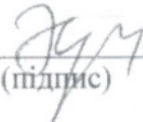
Завідувач кафедри дослідження операцій

_____ Іксанов О.М.
(підпис)

Протокол №5 від «31» 01 2018 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету комп'ютерних наук та кібернетики

Протокол від «14» 02 2018 року № 6

Голова науково-методичної комісії _____ професор, д.ф.-м.н. Хусаїнов Д.Я.
(підпис)

1. Мета дисципліни: Критичний аналіз проблем та методів математичного апарату теорії операторних алгебр та їх застосувань в теорії операторів: теорією комутативних C^* -алгебр, теорією аппроксимативно-скінченних C^* -алгебр, основами теорії алгебр фон Ноймана.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни

1. *Знати:* основи теорії унітарних просторів та спектральні теореми для нормальних, самоспряжених та унітарних операторів, поняття обмеженого оператора, гільбертового простору, основи топології.
2. *Вміти:* обчислювати спектр.

3. Анотація навчальної дисципліни: Дисципліна «Операторні алгебри та застосування в квантовій теорії інформації» належить до переліку дисциплін вільного вибору здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. В даній дисципліні докладно розглянуто математичний апарат, що активно використовується в сучасній теоретичній фізиці, теорії квантових обчислень та теорії квантової інформації. Будуть розглянуті основні поняття теорії просторів Фока, досліджено універсальні C^* -алгебри, породжені ізометріями, побудовано узагальнення розкладу Вольда ізометричного оператора.

Навчальна дисципліна «Операторні алгебри та застосування в квантовій теорії інформації» є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти *галузі знань* 11 „Математика та статистика” зі *спеціальності* 113 „Прикладна математика”, *освітньо-наукової програми* „Прикладна математика”.

Викладається на другому році навчання **обсягом – 120 год.**

4 кредити ECTS, зокрема: *лекції – 18 год., практичні заняття – 4 год., консультації – 2 год., самостійна робота – 96 год.*

У курсі передбачено **2 змістовні частини** та **2 контрольні роботи**.

Завершується дисципліна – **іспитом**.

4. Завдання (навчальні цілі): набуття знань, умінь та навичок (компетентностей) на рівні новітніх досягнень у інформаційних технологіях відповідно науково-освітньої кваліфікації «Доктор філософії». Зокрема, розвивати здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики, оцінювати нові прикладні аспекти виконаних досліджень і виконувати їх можливу адаптацію для подальшого розвитку в прикладному напрямку.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (РН) (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Результат навчання	Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код				
РН 1.1	Знати означення, факти, теореми та твердження теорії операторних алгебр, поняття з теорії лінійних операторів	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота, 60% правильних відповідей, іспит	20%
РН 1.2	Знати основні теореми та принципи спектральної теорії	Лекція, самостійна робота		
РН 1.3	Знати основи теорії комутативних C^* -алгебр, теорії	Лекція,		

	скінченновимірних C^* -алгебр та теорії апроксимативно скінченних C^* -алгебр	<i>самостійна робота</i>		
PH 1.4	Знати основи структурної теорії C^* -алгебр, породжених ізометріями.	<i>Лекція, самостійна робота</i>		
PH 2.1	Вміти застосовувати методи операторних алгебр до класичних задач теорії операторів, будувати діаграми Брателі апроксимативно-скінченних C^* -алгебр	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Контрольна робота, 60% правильних відповідей, захист проекту, іспит</i>	15%
PH 2.2	Вміти обчислювати впорядковані К-групи апроксимативно-скінченних C^* -алгебр	<i>Практичне заняття, самостійна робота</i>	<i>Контрольна робота, 60% правильних відповідей, захист проекту, іспит</i>	15%
PH 2.3	Вміти розв'язувати задачі, пов'язані із обчисленням спектру класів обмежених операторів на гільбертовому просторі	<i>Практичне заняття, самостійна робота</i>		15%
PH 3.1	Вільне компетентне спілкування в діалоговому режимі з фахівцями з теоретичної фізики, теорії квантових обчислень та теорії квантової інформації.	<i>Практичне заняття, самостійна робота</i>	<i>Захист проекту, іспит</i>	20%
PH 4.1	Безперервний розвиток до самовдосконалення.	<i>Самостійна робота</i>	<i>Захист проекту, іспит</i>	15%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	PH 1.1	PH 1.2	PH 1.3	PH 1.4	PH 2.1	PH 2.2	PH 2.3	PH 3.1	PH 4.1
Програмні результати навчання									
ПРН-1. Аналізувати сучасні передові концептуальні та методологічні знання в галузі науково-дослідницької та/або професійної діяльності і на межі предметних галузей знань.					+	+	+	+	+
ПРН-9. Знати, розуміти і застосовувати математичні концепції, методи системного аналізу і математичного моделювання.	+	+	+	+	+	+	+		

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання аспірантів:

- семестрове оцінювання:

1. *Контрольна робота*: РН 1.1, РН 1.2, РН 1.3, РН 1.4, РН 2.1, РН 2.2., РН 2.3 –30 балів / 18 балів
2. *Підготовка проєкту за результатами самостійної роботи*:: РН 2.1, РН 2.2, РН 2.3, РН 3.1, РН 4.1– 30 балів / 18 балів

- **підсумкове оцінювання (у формі екзамену):**

максимальна кількість балів, які можуть бути отримані студентом: 40 балів

результати навчання, які будуть оцінюватись: РН 1.1, РН 1.2, РН 1.3, РН 1.4, РН 2.1, РН 2.2, РН 2.3, РН 3.1, РН 4.1.

форма проведення: письмова робота.

види завдань: 2 теоретичних запитання, 2 задачі.

Критерії оцінювання на іспиті

Завдання	Тема завдання	Максимальний відсоток від 40 балів	Всього відсотків
Завдання 1	Письмове запитання з загальної теорії C^* -алгебр	25%	25%
Завдання 2	Письмове запитання з теорії скінченновимірних, або апроксимативно скінченновимірних C^* -алгебр	25%	25%
Завдання 3	Модельна задача з реалізації абстрактної C^* -алгебри операторами	25%	25%
Завдання 4	Модельна задача з побудови розкладу Вольда, чи його застосувань.	25%	25%
			100%

Запитання для підготовки до іспиту

1. Означення та приклади C^* -алгебр.
2. Комутативні C^* -алгебри: теорія характерів та канонічна реалізація.
3. Додатні лінійні функціонали та реалізація абстрактної C^* -алгебри операторами.
4. Скінченновимірні та апроксимативно скінченні C^* -алгебри. Діаграми Брателі та K -теорія.
5. Ізометричні оператори. Розклад Вольда.
6. C^* -алгебри, породжені ізометріями, та їх узагальнення.
7. Фоківський простір, фоківське зображення та узагальнений розклад Вольда.
8. Застосування в квантовій теорії інформації.

7.2. Організація оцінювання:

- **Терміни проведення оцінювання:**

Контрольна робота – до 6 тижня навчального періоду.

Здача проєкту – до 7 тижня навчального періоду.

Якщо аспірант з поважних причин, які підтверджено документально, був відсутній при написанні модульної контрольної роботи, він має право на одне перескладання з можливістю отримання максимальної кількості балів. Термін перескладання визначається викладачем.

У разі неякісного виконання домашньої роботи, викладач має право не зарахувати домашню роботу, або знизити за неї бали.

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти має право здавати домашні роботи після закінчення визначеного для них терміну, але з втратою одного балу за кожний тиждень, який пройшов з моменту закінчення терміну її здачі.

Якщо впродовж семестру аспірант не з'являвся на заняття (не залежно від причин), не має модульних оцінок, у відповідних графах „Відомості обліку успішності КМСОНП” виставляються „0”, а у графі іспиту – відмітка про недопуск.

Аспірант допускається до складання іспиту, якщо кількість набраних ним балів за семестр становить не менше 20 балів.

Іспит вважається не зданим, якщо сумарна кількість балів з дисципліни складає менше 60 балів

7.3. Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Частина 1. Елементи загальної теорії C^*-алгебр				
1	Тема 1. Аксиоми та елементарні властивості C^* -алгебр. <i>Самостійна робота:</i> Означення та властивості ортогональних проекторів.	2		10
2	Тема 2. Спектральна теорія. Теореми про непустоту спектра та спектральний радіус. <i>Самостійна робота:</i> Означення та властивості ортогональних проекторів.	2		9
3	Тема 3. Комутативні C^* -алгебри <i>Самостійна робота:</i> Спектральна теорема для компактного нормального оператора	2		9
4	Тема 4. Реалізація абстрактної C^* -алгебри операторами. <i>Самостійна робота:</i> Спектральна теорема для компактного нормального оператора	2		9
5	Тема 5. Скінченновимірні та апроксимативно скінченні C^* -алгебри. <i>Самостійна робота:</i> Раціональні некомутативні тори та їх розширення.	2		9
Частина 2. C^*-алгебри, породжені ізометріями				
6	Тема 6. Ізометричний оператор та розклад Вольда. <i>Самостійна робота:</i> Часткові ізометрії та їх властивості.	2		9

7	Тема 7. C^* -алгебри, породжені ізометріями. <i>Самостійна робота:</i> Еквівалентність ортогональних проекторів по Мюррею-фон Нойману.	2		9
8	Тема 8. Побудова фоківського простору для алгебр породжених ізометріями та їх узагальнень. <i>Самостійна робота:</i> Еквівалентність ортогональних проекторів по Мюррею-фон Нойману.	2		9
9	Тема 9. Застосування в квантовій теорії інформації <i>Самостійна робота:</i> Властивості матричних алгебр.		2	11
10	Тема 10. Модельні задачі з спектральної теорії <i>Самостійна робота:</i> Властивості матричних алгебр.		2	6
11	Тема 11. Модельні задачі з K -теорії. <i>Самостійна робота:</i> Властивості матричних алгебр.	1		6
	Контрольна робота	1		
	Всього	18	4	96

Загальний обсяг – 120 год., в тому числі:

Лекцій - **18 год.**

Практичні заняття - **4 год.**

Консультації - **2 год.**

Самостійна робота - **96 год.**

9. Рекомендовані джерела

1. J. Murphy, C^* -algebras and operator theory - Mathematical Surveys and Monographs, 131. Providence, RI, American Mathematical Society, 2006. - 410 p.
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.65.7544&rep=rep1&type=pdf>
2. K. Davidson, C^* -algebras by Examples- Singapore: World Scientific Publishing Company, 2005. - 348 p.
3. H. Wegge-Olsen, K -theory for C^* -algebras - Singapore: World Scientific, 1991. - 136 p.